

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen II. De Excommunicatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

474 *Moralis Theologiae Tract. IV. Censura,*
quæ communi iure minorem tantum excommunicationem
inducit.

84. *Quinam gaudent facultate absoluendi à censuris, & in
regularitate occulta?* Episcopis directè concessa est, (ait *San-*
rez) ea tamen fruuntur Prælati inferiores habentes iurisdic-
Molin. tionem quasi Episcopalem. Et proinde (loquor cum *Molin*)
Sanch. Superiores Regularium respectu suorum subditorum. Et Ca-
pitulum (addo ex *Sanchez*) Sede vacante.

85. *Potestas ne absoluendi à censuris per Cruciatam, aut pri-
uilegia Regularium, est ne uniuersalis?* Affirmat *Henriq.* quoad
Henriq. omnes suspensiones siue à iure, siue ab homine sine vlla exce-
ptione; quoad alias censuras proprio in loco disputabimus.

86. *Episcopo quis subditus ratione domicilij, vel commissi delicti,
ab illo particulatim excommunicatus fuit, & postea aliò
profectus, vel Religionem ingressus est: potest ne iam ab alio Præ-*
Laym. *lato, aut Episcopo consequi absolutionem?* Cum *Laymano* non
posse respondeo; quia præuentus à iudice fuit, & forum ipsius
in ipsa causa declinare non valet.

87. *Quidnam est, in foro conscientie absolui reum?* Non di-
Laym. citur absolutio in foro conscientie, quod fieri debeat in se-
creta Confessione: sed quod fiat sine iudicij strepitu, & sine
iuris alterius derogatione, ac denique dumtaxat, ut anima
eius Deo absoluta sit. Sic *Laymanus*. Adicio autem privile-
giatum absque Ordinarij consensu absolui facile non debere
à censuris notoriis, si eæ ad forum iudiciale deductæ, aut
probabiliter deducendæ sint; quia absolutus in conscientie
foro non ita efficaciter postea, ad præstandam satisfactionem
potest urgeri.

EXAMEN II.

Circa materiam de Excommunicationis Censura.

CAPVT PRIMVM.

De essentia, & diuisione Excommunicationis maioris.

1. *X*communicationis quid est? Ecclesiastica censura
qua homo baptizatus priuatur spiritualibus bonis,
& communicatione ciuili.
2. *Quotuplex est Excommunicatio?* Diuiditur primò in
Maiorem,

Maiorem, & Minorem. Maior non incurritur nisi ob mortale peccatum, Minor verò aliquando ob veniale. Quando fertur Excommunicatio absque Maioris, vel Minoris restrictione, sermo est de Maiori, quæ absolute & simpliciter est Excommunicatio. Secundò, diuido in Comminatoriam, seu ferendæ sententiæ, & in ipso facto, seu lata sententiæ. Tertio diuidenda in Excommunicationem latam à iure, & latam ab homine. Hæc autem alia est per generalem sententiam, alia per sententiam particularem.

3. *Quanam Excommunicationis efficiens causa?* Ecclesiasticus homo cum potestate iurisdictionis exterioris fori Ordinaria quidem, vel Delegata, v. g. Parochus excommunicandi potestate caret, quia externa iurisdictione priuatus est.

4. *Quanam forma in Excommunicatione seruanda est?* Tria obseruanda quæ dixi in censura communi materia. Præcedet admonitio, denunciatio subsequatur, & ritus ipse qui verborum formam comitatur. Porro in Excommunicationibus iuris essentialis illa forma est eadem, quæ in constituendo iure requiritur; vt nimirum sufficienter pœnam imponi per eam ipso facto incurrendam declaretur. At in Excommunicationibus ab homine verba, aut signa externa sunt, quibus actualiter excommunicationem imponi sufficienter exprimitur. Accidentaliter verò solemnitas est, qua ex Ecclesiæ instituto Excommunicatio fertur.

5. *Vidimus subiectum censura esse hominem subditum baptizatum: rogo num vniuersis is possit esse Excommunicationis subiectum?* Ab inferioribus Papa minimè ferri potest Excommunicatio in Communitatem; imò etiam respectu nocentium irrita esset. Si ferret Pontifex ipse, probabiliter reputo validam. Tunc tamen innocentes, si qui essent, non incurere affirmo saltem in interno foro; nam in externo tanquam censura affecti sese gerere deberent.

6. *Quanam Excommunicationis occasio?* De iure ordinario non debet infligi nisi ob lethalem culpam adiuncta contra Ecclesiam inobediencia. Imò de absoluta potestate aliter infligi non posse affirmo. Vnde si pro leui culpa ferretur, si quidem in sententia causa ipsa exprimitur, nulla esset; si autem causa reticetur, etiam eodem modo non valeret in conscientia foro; in externo autem seruanda esset, donec de causa insufficienti constiterit.

CAPVT II.

*De effectibus spiritualibus Excommunicationis
Maioris.*

7. **Q**uam sunt Excommunicationis Maioris effectus? Plures planè, & spirituales, & temporarij. Spirituales quidem sunt, Priuatio communium suffragiorum, Priuatio item actiua, & passiua Sacramentorum, Priuatio diuinorum Officiorum & sacrarum rerum.

8. *Quid est Excommunicatum communibus priuati suffragiis? Ecclesia suis ministris præcipit, ne publicè pro excommunicatis orent, aut communia eis applicent suffragia, excepta feria sexta Parasceues. An hisce bonis occultus etiam excommunicatus priuatus sit? Ita planè. Et qui iniuste ex defectu legitima causa, vel iurisdictionis substantialis excommunicatus est? Non videtur his suffragiis priuatus: secus si tantum accidentarius iuridicus ordo defuerit.*

9. *Conuictus ne gaudet suffragiorum beneficio? Probabilius reputo non gaudere, donec ab excommunicatione absoluat, quia per absolutionem communis fidelium addicitur.*

10. *Sacerdos Sacrificium Missæ pro excommunicato offert: proderit ne illi suffragium? Malè equidem agit, sed suffragium proderit; quia id in persona præstitit Christi: fructus enim ex opere operato virtute Missæ Sacrificij confertur. Si autem in persona Ecclesiæ agat, nihil proderit, quoad impetrationem. Si quatenus priuata persona est, & licet agere, & proderit ex opere operantis, dummodo id secretò fiat.*

11. *Quidnam de passiuâ Sacramentorum participatione dicendum? Hæc quidem non solum excommunicato denunciato verum etiam occulto prohibita est, nisi inuincibilis ignorantia, vel vrgens necessitas excuset.*

12. *Valent ne recepta Sacramenta? Valent etiam Pœnitentia, si in eius receptione nullum interuenit peccatum; quia excommunicatio non reddit hominem Sacramentorum incapacem sed prohibitum.*

13. *Peccant ne ministri, qui excommunicato Sacramenta conferunt? Si conferant excommunicato vitando, mortaliter delinquent; si autem rogati non vitando, non peccant. At se sine necessitate ingerentes, lethaliter delinquere affirmo.*

14. *Prohibita ne etiam actiua participatio Sacramentorum? Prohibita planè, si fauor, aut partes ipsius excommunicati*

atten

attendantur; at si ius & fauor non excommunicatorum spectetur, ut hi petere Sacramenta ab excommunicato non vitando possunt, ita & ille vicissim rogatus potest ministrare.

15. *Quid si vitandus sit?* Nec rogatus potest ministrare, nisi extrema sit recepturi necessitas, v. gr. in mortis articulo Pœnitentiæ, & Eucharistiæ solummodò Sacramenta; nec enim alia à vitando conferenda, cum moraliter non sint necessaria.

16. *Quid si extra necessitatem excommunicatus vitandus illicitè ministret?* Non idèò inualidè confert Sacramenta, Pœnitentiam si demas, quæ quidem ad sui valorem iurisdictionem exigit à vitando ablatam. Cæterum quotiescunque vel à vitando, vel à non vitando Sacramenta ministrantur illicitè, ultra mortalis culpæ reatum, etiam pœna irregularitatis incurritur, nisi probabilis ignorantia, vel ingens necessitas excusare videatur.

17. *Quidnam est, excommunicatum diuinis Officiis, & Sacris rebus priuari?* Priuatur quidem Missa, Officio Canonico, publica processione, omni oratione publica, vel solemnibus benedictione, quæ aut Ecclesiæ, aut Christi institutione solemniter fit, & alicui ordini coniuncta est. Et quidem ex vi excommunicationis directè prohibetur excommunicato, ne Missæ assistat officio, ne celebret, ne cooperetur ad illud elemosynam Sacerdoti dando propter id: ne coram excommunicato vitando celebretur, nec cum eodem audiatur. Diuinum autem Officium, si solemniter, & publicè recitetur, excommunicato prohibitum est, non autem priuatim; imò ad id tenetur priuatim, si antea vel Beneficio, vel ex ordine obligatus erat. Alia officia ita prohibentur, ut neque illa celebret, neque iis interesse debeat, siue aliquem actum proprium ordinis exerceat, siue tantum assistat, aut cooperetur.

18. *Clerici ne aliquo in Ordine ministrantes incurrunt irregularitatem?* Incurrunt planè. Si verò tantum in diuinis Officiis laicorum more communicent, minorem solummodo excommunicationem contrahunt.

19. *Potest ne excommunicatus Ecclesiastica sepultura mandari?* Si ex vitandis non fit, ita equidem, nec funebri honore priuatur, qui proprius est fidelium. Porro qui vitandum sepeliunt in cœmeteriis, sacrisque aliis locis, pœnam etiam excommunicationis incurrunt.

CAPVT III.

*De temporariis emolumentis, quæ Excommunicatio
Maior priuat.*

20. **A**lios Excommunicationis Maioris re-
le effectus. In-
habilem reddit quem ad Ecclesiastica Beneficia,
priuat iurisdictione, & communicatione forensi, ac ciuili.

21. *Quonammodo excommunicatus inhabilis ad Beneficia
reddatur?* Ecclesiastica Beneficia, quæ durante excommuni-
catione conferuntur, non obtinentur ab excommunicato, etiam
occulto. At quæ ante excommunicationem recepta essent,
retinere potest.

22. *Quid si non recepta fuissent, ante excommunicationem,
sed solum collata?* Sola acceptatio eorum valida esset, etiam si
iam excommunicatus haberet, modò fuerit ante excom-
municationem collata. Idem affirmo in Pensionibus, siue re-
quirentibus Clericatum, siue non; quia sunt semper Eccle-
siastici Beneficij fructus.

23. *Quanam conferentes, & recipientes pœna corripi?* Tam
hi, quàm illi peccant mortaliter, & pœnam suspensionis à iu-
dice inferendam incurrunt.

24. *Priuat ne etiam excommunicatus Beneficiorum fru-
ctibus?* Siue ex vitandis sit, siue non vitandis, priuat fru-
ctibus Beneficiorum. Necnon distributionibus quoridia-
nis, quæ iuxta Ecclesiæ institutionem, & consuetudinem aliò
erunt applicandæ. Administratione Ecclesiastica tempora-
lium rerum etiam priuat, quoad excommunicationem. Va-
lebunt tamen ab eo facta, si sunt simplicis facti.

25. *Tenetur ne Superior, aut iudex ex Beneficij fru-
ctibus excommunicatum alere?* Dum ille in contumacia persistit, non
tenetur, etiam si citra necessitatem extremam indigeret.
Petit ille, & querit absolutionem. Tum potest iudex, si absolu-
tionem differendam iudicet, applicare sustentationi excom-
municati Beneficij fructus; imò ipse excommunicatus, si indi-
geat, sibi potest succurrere. Minister tamen, quem Ecclesiæ
seruitium requirit, ex beneficij fructibus est prouidendus.

26. *Recuperat post absolutionem Beneficij fructus non per-
ceptos?* Non recuperat, si iusta fuit excommunicatio; si verò
iniusta, iuxta qualitatem iniustitiæ eos magis, minusque po-
terit recuperare.

27. *Quonam*

27. *Quoniam modo excommunicatus iurisdictione Ecclesiastica priuatur?* Etiam occultus vsu licito, eius prohibetur quoad se, & in fauorem suum. At in fauorem aliorum, si ab iis rogatus sit, & non sit ex vitandis, non est priuatus: ita vt & licite sua vtatur iurisdictione, & ratione publici officij ipsius acta valeant. Eademque ratione, siue iurisdictione pro potestate ad præcipiendum, & iudicandum sumatur, siue pro facultate Beneficij conferendi, non vitandus vsu tantum priuatus est, si actus eius exerceat in fauorem suum: vitandus autem etiam iure est priuatus, ita vt acta non valeant.

28. *Nonne etiam resolutione in electione ad Beneficia accommodanda est?* Ita planè, irrita enim electio est si fiat à vitando; si à non ab aliis, irrita non est, licet irritari potest. In præsentatione illud est proprium, vt si patronus Clericus sit, etiam sit inuálida: si laicus, repelli quidem potest: at si consensus accedat Episcopi, conuálidatur.

29. *Quid de possessionis collatione?* Si cum aliquo actu iuridico fiat, prohibita, & inuálida est, facta quidem ab excommunicato vitando; at si mera receptio sit alicuius in possessionem Beneficij, valet.

30. *Erit ne válida Resignatio?* Si simpliciter fiat, válida erit; si in fauorem tertij, non valet. *Priuatus ne iurisdictione seculari excommunicatus?* Quoad vsum planè priuatus est, imò iurisdictione ipsa, & valore eius priuatur.

31. *Quo modo autem excommunicatus priuatus est forensi communicatione?* Omnis actio ad iudiciale forum pertinens excommunicato est interdicta, eodemque modo aliis respectu excommunicati. *Agit ne licite in particulari?* In particulari etiam iudicio seculari illicitè agit: & si vitandus sit, sententia eius irrita est. *Quid si in iudicem eligatur?* Probabilius reputo sententiam non esse irritam, sed irritandam. *Potest ne actor esse?* Minimè extra causam suæ excommunicationis siue in Ecclesiastico, siue in temporali iudicio; nec reactor, aut reconuentor sui actoris, nisi in propriam defensionem. Profectò si non sit vitandus, non tenetur ex officio iudex illum repellere, etsi possit; at si vitandus sit, tenetur. *Potest ne esse reus?* Non nisi inuoluntarius, ac necessarius. At defensio nemini denegatur. *Quid de Tabellione?* Grauitèr peccat si sese ingerat non rogatus. Et si vitandus sit, etiam acta rescinduntur saltem in externo foro. *Potest ne esse testis?* Minimè, etiam si nullitatem excommunicationis prætendat, nisi prius ad cautelam absoluat. Attamen valet eius testimonium, etiam si ex vitandis sit, donec contra eum exceptio fiat. *Advocatus potest*
ne

480 *Moral. Theologia Tract. IV. Censura,*
ne munus exercere? Licitè patrocinari non potest, valent tamen acta ab eo, etiam si vitandus sit, si à iudice fuerit admittus: omnino tamen repellendus esset. *Quid de Procuratore?* Admitti in iudicio non debet, si autem admittatur, etiam repelli semper potest, & excipi contra ipsum. At si vitandus sit, omnino repellendum assero.

32. *De tutore denique quidnam?* Excommunicatus tutoris munus non debet accipere; acta nihilominus valent, donec per exceptionem repellatur.

33. *Quoniam modo excommunicatus priuatus est communicatione civili?* Hæc quidem semper excommunicato est interdicienda, aliis non nisi quando ex vitandis esset. At si secus ab ipso, vel ab aliis fiat, culpa tantum venialis committitur.

34. *Quid si creditor, aut debitor sit excommunicatus?* Si debitor, licitum est creditori cum illo communicare, ad suum creditum recuperandum, etiam si ille vitandus esset. Si autem est creditor, suo iure per excommunicationem non priuatur; at actione petendi in iudicio debitum, priuatus videtur, etsi priuatim petere, & recipere debitum possit.

35. *Licet ne cum excommunicato contractus celebrare?* Cum vitando non licet: validi tamen sunt, exceptis quibusdam casibus à *Filiucio* hic expressis.

36. *Possunt ne fieri ab excommunicato Testamenta?* Licitè confici non possunt. At si fiant, valida sunt. Idemque dicendum de personis, quæ Testamentis interfunt, ob prohibitam sanè communicationem. Porro hæredi instituendo, licitum est excommunicatum ad condendum Testamentum inducere, etiam vitandum, ob communes excusandi causas, temporalem scilicet utilitatem. Hæres etiam excommunicatus institui potest si non sit ex vitandis. Tamen hæreditatem adire non valet, nisi prius excommunicatione expediatur. Ceterum de quotidiano conuictu infra.

CAPVT IV.

De alijs accidentalibus excommunicationis Maioris effectibus, deque communicatione cum excommunicato.

37. *Sunt ne alijs excommunicationis Maioris effectus?* Sunt quidem alijs effectus, quos accidentales appellamus, qui scilicet non nisi ex malitia excommunicati agere volentis

tis, ea quæ per censuram prohibita sunt, assolent incurri. Primus quidem effectus est mortalis culpæ reatus, si agat prohibita directè per censuram, ut est communicatio in diuinis rebus. Irregularitatem autem excommunicatus incurrit, cum actionem aliquam ordini sacro deputatam exercet. Secundus est præsumptio suspicionis de hæresi. Tertius, priuatio Ecclesiastici Beneficij, vel ipso facto, vel per sententiam. Quartus nullitas absolutionis generalis in rescriptis, si per annum in for descant.

38. *Illicite* Quid est cum excommunicato communicare? Ut quis dicatur cum excommunicato participare, primò supponi debet, iam illum in excommunicationem incidisse. Secundò debet esse prohibita participatio cum vitando. Tertio, nulla adesse necessitas, quæ posset excusare. Et quidem omnes fideles Ecclesiastico præcepto prohibentur, ne cum excommunicato participant, cooperando ad eius contumaciam in crimine. Qui autem præterea cum excommunicato participarent in crimine, excommunicationem Maiorem incurrerent. Debet autem excommunicatio in crimine eo esse, ob quod excommunicatus est. Qui denique cum excommunicato in diuinis communicaret, ultra mortalem culpam, etiam Minorem excommunicationem incurreret; nam is, qui tantum in humanis communicaret, etsi in eandem Minorem excommunicationem incideret, venialiter dumtaxat delinqueret.

CAPVT V.

De Absolutione ab excommunicatione Minori.

39. **Q**uoniam modo excommunicatio Maior tollitur? Profecto contumacia sublata semper auferri posset excommunicatio; tamen ordinario iure per solam absolutionem tollitur.

40. **Q**uoniam absoluit ab excommunicatione iuris non reseruata? Episcopus proprius, Parochus, & quiuus proprius Sacerdos. Est ab homine specialis excommunicatio. Is tantum absoluit, qui eam tulit, Superior, & ab iis delegatus. Dixi specialem; nam generalis ex probabili opinione cum excommunicatione iuris non reseruata concurrit; quamuis in rigore leges sequatur excommunicationis ab homine specialis.

41. Si reservata sit excommunicatio, à quonam est accipienda absolutio? Siue sit iuris, siue hominis, is solus absoluit, qui tulit, successor, Superior, & ab iis delegati.

42. In mortis articulo absolutus ab eo, qui aliàs non posset, ad quidnam tenetur ab aegritudine liber? Etsi quoad effectum recipiendi absolutionem directam obligatus non manes; obligaris tamen ad te præsentandum Superiori legitimo.

43. Alibi censuras contraxi, sed alia in diœcesi nunc sum domiciliatum, à quonam absolueendus? Episcopus diœcesis huius est proprius tuus Sacerdos respectu censurarum, quas alibi contraxisti.

44. In aliena vago diœcesi, à quonam sum excommunicatione absolueendus? Si ad breue tempus vagas, non potes à loci Episcopo absolui: secus si mora esset diuturna. Fateor, eos qui vagi propriè dicuntur, etsi ad breue tempus, ab Episcopo loci, in quo morantur, absolui posse; quia hi nulli speciali Episcopo addicuntur.

45. Habet ne forma absolutionis ab excommunicatione aliquid peculiare? Forma substantialis nil habet peculiare vitæ ea, quæ de absolutione à censura in communi respondit. Accidentalis autem à iure præscribitur, vt præstito à penitente solito obedientiæ iuramento, & iuratoria saltem cautione nudatis humeris flagello cadatur cum Penitentiali Psalmo, & solitis orationibus, inde absolueatur, & absolutus denudetur. Hæc quidem fieri debent in solempni ac publica absolutione; nam in priuata fori conscientiæ iuramentum tantum est, & iuratoria cautio, & recitatio Psalmi secreta forma solita absolutionis adiuncta. Quid si in publica, aut secreta huiusmodi accidentalis forma non obseruetur? Non ideo irrita erit absolutio.

CAPVT VI.

De Excommunicatione Minori.

46. Quid est Excommunicatio Minor? Priuatio quædam participationis passiuæ Sacramentorum, & Ecclesiastici Beneficij. Differt planè ab excommunicatione Maiori, aliisque censuris, vt patet, cum tamen ipsa vera censura sit, vt pote vera pœna Ecclesiastica fori contentiosi requirens iurisdictionem externam, & instituta sit ad correctionem.

47. Quonam

Examen II. De Excommunicatione. 483

47. *Quanam eius causa efficiens?* Eadem, quæ Maioris. Et potest & à iure, & ab homine ferri, tum per generalem, tum per specialem sententiam.

48. *Causa dispositiua quanam est?* Peccatum externum siue mortale, siue veniale; aliqua etiam contumacia illi adiungenda.

49. *Quando incurritur?* Vnico in casu, videlicet indebitæ participationis cum excommunicato Maioris excommunicationis.

50. *Effectus excommunicationis Minoris exhibe.* Duo sunt. Primus quidem priuatio receptionis Sacramentorum, ita vt licet ea recipi ab excommunicato Minoris excommunicationis non possint; valida tamen erunt, si sumantur omnia, Pœnitentiam si excipias. Alias communicationes siue in Diuinis, siue in humanis non prohibet; vnde sic excommunicatus licet Sacramenta administrat. *Si celebrat?* Grauius quidem peccat; quia Sacramentum in communione recipit; sed nullius notam irregularitatis incurrit. Secundus effectus est priuatio passiuæ electionis ad Beneficium: non ita vt electio ipso iure sit irrita, sed vt debeat irritari, etsi Beneficium ad quod eligitur, simplex esset. *Quid de actiua electione?* Non modò valida, imò & licita est. *Electores ne committunt culpam ob communicationem cum electo excommunicato?* Non committunt, nisi denunciatus esset. At quia personam inhabilem eligunt, ex suo genere grauius delinquant, etsi leuis ex materia culpa esse posset.

51. *Quanam modo ab excommunicatione Minori fertur absolutio?* Si lata illa sit per sententiam particularem, vel nominatim, etiam si reseruata non esset, solus auctor Superior, vel ab his delegatus absoluet. Si autem per generalem, etsi neque hoc, neque illo modo ferri soleat, probabile est eum posse, qui potest ab eadem, si sit à iure, absoluere, modò reseruata non sit. Igitur ab excommunicatione Minori à iure lata quicumque Sacerdos, qui absoluere potest à culpa mortali, absoluere valet; non tamen qui potest à veniali culpa, poterit etiam ab eo ob venialem culpam incurta; quia censure absolutio proprium exigit Sacerdotem, vel alium ipsius vicem. Vnde simplex Sacerdos, qui alienus quidem est non potest, nec alienus Parochus. Quicunque autem Religiosi ad penitentia Sacramentum administrandum admissi, etiam possunt absoluere ab ea in Sacramento penitentia, Extra verò quicumque Clericus posset habens ordinariam iurisdictionem, vel ab eo delegatam.

52. Num ligatus etiam *Minori excommunicatione* possit alium eadem illigatum absolueri? Quò ad valorem potest non tamen quò ad licitum usum: nam venialiter peccaretis si sacramentalis esset absolutio; secus si extra Sacramentum censura remitteretur.

CAPVT VII.

De Excommunicato vitando, ob cuius communicationem Minor excommunicatio incurritur: quibus in casibus vitandus sit, & quibus cum eo participans excusari possit?

53. *Quanam obligatio est vitandi excommunicatum, ob cuius communicationem excommunicatio Minor incurritur?* Peccatum aut mortale, aut veniale inducit iuxta materiam, & directam prohibitionis grauitatem, vel leuitatem. Si enim cum excommunicato communicates in diuinis, mortalem culpam admittis; venialem, si in humanis exceptis quibusdam casibus, in quibus ad culpam lethalem grauitatem potest accedi: & aliis, in quibus, nec venialis culpa committi potest quis cum excommunicato communicare.

54. *Quinam est excommunicatus vitandus nouo ac antiquo iure?* Antiquo quidem quilibet excommunicatus erat vitandus: si occultus, occultè: si publicè cognoscenibus. Ac nouo Extrauagantis ad vitandum iure duo tantum vitandi sunt: denunciatus, & notorius Clerici percussor, in quo quidem Constantiensis, non Basiliensis Concilij constitutioni standum. Vnde non quilibet notorius excommunicatus, sed tantum, qui percussor est Clerici, vitandus erit.

55. *Quis autem dicitur notorius Clerici percussor?* Qui per euidenciam facti ita percussit, vt nulla tergiversatione celari possit. Requiritur, me auctore, vt delictum eorum multis testibus factum sit, & deinde ex eorum testimonio publicum actum. *§. effectum.*

56. *Quidnam autem ad denunciationem requiritur?* Non satis est sententiam excommunicationis à iudice lata esse, sed affixio eius per loca publica ciuitatis adiungenda.

57. *Quandoriam occultus excommunicatus participans peccat?*

peccat? Semper quò ad se, hoc est, si sua tantum voluntate, si causa, non rogatus participet, At si rogetur ab aliis, in eorum fauorem non peccat; unde multò magis in eorum saltem fauorem in vtroque foro retinet iurisdictionem. Itaque publicus excommunicatus vitandus non est, nisi denunciatus sit, nec in publico, nec in secreto: notorius autem Clerici percussor vitandus planè etiam ante denunciationem. Nec solum excommunicatus denunciatus, verum etiam suspensus, & interdictus denunciatur, eodem modo sunt vitandi.

58. Enim verò quibusnam in casibus excommunicatus est ab aliis vitandus? In quibus ipse tenetur alios vitare, specialiter tamen in quinque vulgari carmine comprehensis.

Os, orare, vale, communicio, mensa negatur.

Et quidem nomine *Os* osculum pacis, oris locutio, scripta, munerum missio, & receptio prohibentur. Voce *Orare* omnis participatio in suffragiis, oratione, Sacramentis & Officiis diuinis interdicitur. Per *Vale* omnis honorifica saluatio verbo, vel scripto, vel alio externo signo prohibetur. Per verbum *Communicio* quælibet humana communicatio per cooperationem in eodem exercitio, vel negotio intelligitur, vt esset cohabitatio, celebratio contractus, deambulatio, & Societas in itinere per modum communicationis. Per *Mensa* denique participatio omnis in cibo, & potu comprehenditur. Vnde nec simul in eadem mensa, eodemque conuiuio comedere, nec in eodem diuersorio esse, aut hospitari ratione eiusdem lecti poterit quis cum excommunicato.

59. Num aliqua communicatio ex dictis lethali crimine perficitur? Cunctæ hæ communicationes, excepta illa vocis *Orare*, non excedunt peccatum veniale per se loquendo, tam respectu aliorum cum excommunicato, quam respectu ipsius excommunicati cum aliis agentis.

60. Sunt ne aliqui casus, in quibus etiam peccatum mortale possit pertinere? Ita planè, v. gr. si fiat in Clauium contemptum. Si frequenter cum animo perseuerandi, quod sapit contemptum. Si specialiter declaratum sit talem communicationem esse vitandam, vt cum contra participantes excommunicatio fertur.

61. Quibusnam in casibus participans cum excommunicato excusetur? Aliis quinque in casibus Carmine etiam vulgari expensis.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Singulas expende particulas, *Vtile*, idest vtilitas vera, non ficta

486 *Moralis Theologia Tract. IV. Censura,*
 ficta tam spiritualis, quàm temporaria, tam propria eius qui
 agit non excommunicato, quàm ipsius excommunicati, cum
 quo agendum esset. *Lex* matrimonium significat; nam & viro
 excommunicato, licet vxori cum eo habitare, petendo, & cal-
 dando debitum: imò ad id tenetur, si matrimonium iam con-
 tractum est: & vicissim excommunicata vxore, licet viro cum
 ea eodem modo cohabitare. Per *Humile* intelliguntur omnes
 alteri subiecti, siue tanquam filij, etiam emancipati, & illegi-
 timi; siue tanquam serui, & ancillæ; siue tanquam famuli
 urbani, vel rustici; siue tanquam subiecti spiritualiter suo
 prelato. Verùm per *Res ignorata* intellige probabilem ignoran-
 tiam, vel facti, vel iuris. Dubitans autem de alterius excom-
 municatione, vel denunciatione, non debet illum vitare:
 secus qui de sua excommunicatione dubitat; tenetur enim
 abstinere. Denique per *Necesse* necessitatem intellige, tam ex
 parte ipsius excommunicati, quàm ex parte aliorum cum eo
 communicantium: tam si de spirituali agatur necessitate,
 quàm si de temporali, vnde subsidium, vel spirituale, vel tem-
 porale sit necessarium.

CAPVT VIII.

*De Excommunicationibus in particulari tam reser-
 uatis, quàm non reseruatis.*

S. 1.
*Excom-
 munica-
 tiones in
 particu-
 lari.*
 62. **V**ellem te excommunicationes in particulari reser-
 uatis ad memoriam. Omnes equidem tribus classibus ad-
 dicuntur. Prima comprehendit septuaginta tres nemini re-
 seruatas. Secunda sexaginta duas Papæ reseruatas extra Cœ-
 næ Bullam. Tertia verò viginti in Bulla Cœnæ reseruatas
 videtur continere. Porro excommunicationes reseruatae ex-
 tra Bullam Cœnæ & contra omnes & contra Clericos, &
 contra Episcopos, & contra Religiosos, & contra comi-
 nos temporales, & contra Magistratus, & iudices præscribun-
 tur; excommunicationes reseruatae in Bulla Cœnæ contra
 varios Ecclesiæ hostes, excommunicationes autem non re-
 seruatae & contra omnes, & contra Clericos, & contra per-
 sonas publicas contorquentur.

S. 2.
*Reserua-
 ta con-
 tra per-
 sonas pu-
 blicas.*
 63. **C**ontra personas publicas reseruatas excommunicationes
 extra Bullam Cœnæ recense. Decem & sex adnumerabo:
 1. Contra Prælatos vexantes censuris commorantes in serui-
 tio

10. Papæ. 2. Contra Cardinales non seruantes statuta à Iu-
lio II. *Cum tam diuino*. 3. Contra Cardinales gesta in se-
cero consistorio reuelantes. 4. Contra Episcopos, qui in
suspensione beneficia conferunt. 5. Contra Cardinales am-
bientes Papatum, & eius causa Simoniacos. 6. Contra Cardi-
nales Simoniacos in Ordine, & Beneficio. 7. Contra Præla-
tos, qui Ecclesiasticum ad forum laicale traxerint. 8. Contra
Prælatos dantes nunciis prouisionem Beneficiorum.
9. Contra dominos temporales cogentes aliquem tempore
interdicti. 10. Contra prohibentes subditis, ne vendant Ec-
clesiasticis. 11. Contra personas Ecclesiasticas bannientem,
12. Contra concedentes in terris suis duellum. 13. Contra
inquisitores malè procedentes contra hæreticos. 14. Contra
Officiales non reddentes integrè computa Cœna Apostoli-
ca. 15. Contra officiales Pœnitentiariæ sibi interdicta fa-
cientes. 16. Contra officiales status Ecclesiastici recipientes
munera, præter comestibilia.

64. *Quotnam autem sunt contra Clericos excommunicatio-
nes reseruata.* Undecim. 1. Contra participantes cum excom-
municato à Papa. 2. Contra inducentes ad iurandum de se-
pultura eligenda. 3. Contra procurantes Ecclesiarum aliena-
tionem. 4. Contra procurantes eligi in successorem Papæ.
5. Contra Prædicatores non seruantes decreta pro eis in
Lateranensi præscripta. 6. Contra Parochos non adimplentes
iuramenta de residendo. 7. Contra retinentes Beneficia in
confidentiam. 8. Contra absoluentes à casibus Bullæ Cœnæ
vel Ordinariorum. 9. Contra trahentes Ecclesiasticos ad
forum laicale. 10. Contra consentientes vsurpationibus Ec-
clesiarum aduersùs Religiosos. 11. Contra administrantes
Sacramenta Extremæ-vnctionis, & Eucharistiæ sine licentia
Parochi.

§. 3.
Reser-
uata cõ-
tra Cle-
ricos.

65. *Quotnam excommunicationes reseruata contra Regula-
res, vel eorum causa?* Duodecim. 1. Contra Mendicantes ad
non Mendicantes transeuntes. 2. Contra tenentes apostatas
Dominicanos. 3. Contra Moniales de clausura sine licentia
excuntes. 4. Contra Superiores non denunciante eos, qui
solicitant mulieres in Confessione. 5. Contra Minores reci-
pientes fratres ordinis Prædicatorum. 6. Contra Minores de
obseruantia in electionibus subornantes. 7. Contra euntes
vltra mare sine Superiorum licentia. 8. Contra Claustrales
recipientes Minimos sine licentia Papæ. 9. Contra Tertia-
rios portantes habitum Minimorum. 10. Contra Minimos
subtrahentes se à Correctorum obseruantia. 11. Contra

§. 4.
Reser-
uata cõ-
tra Re-
gulares.

Minores tempore interdicti admittentes fratres tertij Ordinis ad diuina. 12. Contra recipientes aliquem à Societate IESV, exceptis Carthusianis, sine licentia Papæ, vel R. P. Generalis nostri.

S. 4.
Reser-
uata
contra
omnes.

66. *Contra omnes communiter quòtram reseruata excommunicationes inueniuntur?* Quinque supra quadraginta. 1. Contra percussores Clericorum. 2. Contra perseuerantes per annum in excommunicatione lata à Papæ delegato. 3. Contra literarum Pontificalium falsarios. 4. Contra habentes literas Apostolicas falsas, & non destruentes. 5. Contra incendiarios ab homine excommunicatos, & denunciatos. 6. Contra Sacrilegos effringentes Ecclesias. 7. Contra communicantes in crimine cum excommunicato à Papa. 8. Contra eligentes insignem potentia in Romanum Senatorem. 9. Contra vexantes eos qui in aliquos tulere Censuram. 10. Contra absolutos ab excommunicatione sub conditione, & non implentes. 11. Contra offendentes Cardinales. 12. Contra exigentes tributa à personis Ecclesiasticis. 13. Contra violantes interdictum modis prohibitis in Clement. *Gravis, de sent. excom.* 14. Contra monetam Regis Franciæ falsificantes. 15. Contra exenterantes corpora defunctorum. 16. Contra Sedis Apostolicæ interdictum violantes. 17. Contra conspirantes in Romani Pontificis personam. 18. Contra dantes, & recipientes ob Religionis ingressum. 19. Contra Simoniacos in Ordine, & Beneficio. 20. Contra taxantes opiniones de Conceptione B. Mariæ Virginis. 21. Contra dantes, & recipientes pro gratia, aut iustitia apud Sedem Apostolicam. 22. Contra offendentes Magistratus Prouinciæ Marchiæ Anconitanæ. 23. Contra dantes nunciis prouisiones Beneficiorum. 24. Contra occupantes bona Cardinalium in Conclau. 25. Contra fingentes se Cardinalium nepotes, vt literas Apostolicas expediant. 26. Contra impediendes executionem literarum S. Pœnitentiariæ. 27. Contra supponentes se in examine, vt Beneficia impetrent. 28. Contra ambientes Papatum, eiusque causa simoniam committentes. 29. Contra committentes duellum, consulentes, &c. 30. Contra deferentes allumina ex partibus infidelium. 31. Contra mittentes literas, aut nuncium in Conclau. 32. Contra occupantes bona Montium pietatis, & piorum locorum. 33. Contra fœminas ingredienti Monasteria Regularium. 34. Contra suadentes Papæ, vt loca Ecclesiæ infeuder. 35. Contra capientes Christianos habitantes inter Turcas. 36. Contra committentes simoniam confidentialem. 37. Contra non reuelan

reuelantes conspiratores in Cardinales. 38. Contra propo-
nentes populo indicem casuum, & indulgentias. 39. Contra
accipientes fructus primi, vel secundi anni Beneficij vacan-
tis. 40. Contra impugnantes Societatis I E S V institutum.
41. Contra facientes iurare illicita, & contraria libertati.
42. Contra diripientes animalia, & bona alia ex statu Eccle-
sia. 43. Contra violantes Ecclesiasticam immunitatem. 44.
Contra docentes posse fieri Confessionem Sacramentalem
in absentia. 45. Contra extrahentes frumentum ex Eccle-
siastico statu, & locis immediatis.

67. *Excommunicationum reseruatorum in Bulla Cœne me-
moria gratia epilogum adiicias.* Viginti illæ excommunicatio-
nes ad quinque capita reducendas duxi. Primò ad fidem, vn-
de excommunicantur omnes hæretici schismatici, legentes
libros, &c. vt in *prima Excomm.* Secundò ad caput Ecclesiæ,
qui est Summus Pontifex, quatenus potest offendi dupliciter.
In primis vt Princeps supremus in spiritualibus, & sic excom-
municantur appellantes ab eo ad Concilium, vt in *secunda
Excomm.* Deinde vt Princeps in temporalibus certæ partis
Orbis; & sic excommunicantur vsurpantes bona & iurisdic-
tionem ad ipsum pertinentem, vt in *vigesima Excomm.* Ter-
tiò ad Ecclesiam Christianam, quæ potest offendi tum in suis
personis, & membris, vel per latrocinium maritimum vt in
tertia; vel per raptum bonorum naufragantium, vt in *quar-
ta*; vel per impositionem onerum contra iustitiam, vt in
quinta; vel per offensionem Romipetarum, vt in *decima*: tum
in suo principatu, quomodo excommunicantur deferentes
arma, &c. ad inimicos Christiani nominis, vt in *septima.*
Quartò ad fidem Apostolicam, quæ offendi potest in primis
in personis, quæ sub eius protectione adsunt, quales sunt de-
ferentes vidualia ad Curiam Papæ, vt in *octaua*; venientes ad
eam pro negotiis, morantes, & recedentes, vt in *nona*; & re-
currentes ad illam, vt in *duodecima.* Deinde quoad suam au-
thoritatem, vel per falsificationem literarum Apostolicarum,
vt in *sexta*, vel per appellationem à grauamine ad laicam po-
testatem, vt in *decima tertia*; vel per vsurpationem bonorum
Ecclesiasticorum, vt in *decima septima.* Quintò ad Ecclesiasti-
cam Hierarchiam, quæ potest offendi in primis ratione prin-
cipalium eius membrorum, quales sunt Cardinales, Nuncijs,
Episcopi, alij Prælati, vt in *vndecima.* Deinde derogando eius
authoritati, vel per cognitionem causarum spiritualium à lai-
cis, vt in *decima quarta*; vel per immunitatē fori, vt in *decima
quinta*; vel per recursum à iurisdictione Ecclesiastica ad lai-

§.6.
Reser-
uata in
Bulla
Cœna.

cam, vt in *decima sexta*. Denique derogando eius libertati, vel per impositionem onerum personis, & bonis Ecclesiasticis, vt in *decima octaua*; vel per cognitionem causarum criminalium pertinentium ad Clericos, vt in *decima nona Excomm.*

§.7.
Non re-
seruata
contra
magi-
stratus,
& iudi-
ces.

68. *Iam verò excommunicationes nemini reseruatas reuocamus. In primis autem quotnam contra Magistratus & iudices latae sint, aperias. Nouem inueni. 1. Contra negligentes ius Ecclesiasticis reddere. 2. Contra facientes seruari statuta in libertatem Ecclesiasticam. 3. Contra officiales ciuitatis non seruantes contenta in cap. ubi periculum. 4. Contra torquentes pecuniam prætenu officij inquisitoris. 5. Contra potestates fouentes vsuras. 6. Contra non adiuuantes in clausura Monialium Episcopos. 7. Contra Doctores & Professores non facientes possessionem fidei. 8. Contra non parentes Cardinalibus inquisitoribus in ipsorum officio. 9. Contra permittentes portare arma breuiora palmis tribus instatu Ecclesiastico.*

§.8.
Non re-
seruata
contra
Domi-
nos tem-
porales.

69. *Quotnam contra Episcopos non reseruata reperiuntur excommunicationes? Quatuor. 1. Contra suscipientes praetura in ciuitate diuersarum linguarum. 2. Contra venientes ad Vrbem, & inde recedentes sine licentia Papæ. 3. Contra permittentes habitum Fratricellorum inter se. 4. Contra impetrantes litteras à Principibus ad dignitates.*

§.9.
Non re-
seruata
contra
Regula-
res.

70. *Contra dominos temporales quotnam non reseruatae? Sex. 1. Contra præcipientes subditis, ne obsequia Ecclesiasticis præstent. 2. Contra impediētes promotionem Officij Inquisitionis. 3. Contra concedentes repressalias contra Ecclesiasticos. 4. Contra retinētes nomen Vicarij Imperatoris vacante Imperio. 5. Contra non seruantes statuta in cap. felicitas de pæn. in sexto. 6. Contra permittentes in terris suis tantorum agitationes.*

71. *Contra Religiosos autem quotnam? Tredecim exprimam, 1. Contra audientes leges, vel medicinam extra claustra. 2. Contra instituentes nouum Ordinem sine licentia Papæ. 3. Contra professos temerè habitum dimittentes. 4. Contra occupantes decimas, & impediētes solutionem. 5. Contra adeuntes Curiam Principum ad nocendum suis. 6. Contra tenentes arma extra claustra sine licentia. 7. Contra fouentes statum Beguinarum. 8. Contra professos Matrimonium contrahentes. 9. Contra Mendicantes recipientes nouas domos. 10. Contra retrahentes auditores à decimis soluendis. 11. Contra non seruantes interdictum, quando*

Examen II. De Excommunicatione. 491

à Cathedrali obseruatur. 12. Contra Mendicantes & Parochos intra se pacem non seruantes. 13. Contra Capucinos Minores de obseruantia recipientes.

72. *Quotnam contra Clericos nulli reseruata excommunicationes?* Vndecim. 1. Contra suscipientes munus administrandi in ciuitate diuersorum rituum. 2. Contra audientes medicinam & leges, si sint Sacerdotes, vel personatum habentes. 3. Contra Sacerdotes recipientes præfecturam secularium. 4. Contra procurantes, vt alij occupent regalia, & iura Ecclesiarum vacantium. 5. Contra minores Episcopis, qui domos vsurariis alienigenis locant. 6. Contra matrimonium contrahentes, si sint in sacris. 7. Contra alienantes bona Ecclesiarum, vel locantes vltra triennium. 8. Contra fictè resignantes, vel permutantes Beneficia. 9. Contra impugnantes in concionibus montes pietatis. 10. Contra interuolentes agitationibus taurorum, si sint in sacris. 11. Contra præsumentes absoluerè à casibus in Bulla Cœnæ contentis.

73. *Denique recense excommunicationes non reseruatas aduersus omnes communiter.* Triginta ex iuribus collegi. 1. Contra conducentes Bononiæ domos alterius Scholastici, vel Doctoris. 2. Contra habentes ratas orationes factas à schismaticis. 3. Contra alloquentes secretò Cardinales, dum sunt in Conclauis. 4. Contra vexantes Ecclesiasticos, quia non elegerint eum, pro quo rogabantur. 5. Contra occupantes regalia, & bona Ecclesiastica vacantia titulo defensionis. 6. Contra directores Monialium discordias fouentes. 7. Contra procurantes, vt conseruatores procedant in aliis, &c. 8. Contra extorquentes absolutionem à censuris per vim, aut metum. 9. Contra inducentes per fraudem iudicem, ad testimonium fœminæ. 10. Contra compellentes Ecclesiasticos, vt submittant laicis iura Ecclesiæ. 11. Contra exigentes pedagogia, &c. ab Ecclesiasticis personis. 12. Contra docentes leges, aut medicinam Religiosos. 13. Contra sepelientes hæreticos, &c. in locis Sacris. 14. Contra mandantes interfici Christianum per assassinos. 15. Contra extendentes repressalias concessas contra Ecclesiasticos. 16. Contra impediètes sequestrum factum ab Ordinario super Beneficia. 17. Contra sepelientes tempore interdicti, vel interdictos. 18. Contra impediètes Visitatores Monialium. 19. Contra assumètes statum Beguinarum. 20. Contra matrimonium in casibus prohibitis contrahentes. 21. Contra impugnantes litteras Papæ non coronati. 22. Contra profitentes falsam Religionem

492 *Moralis Theologiae Tract. IV. Censura,*
 nem Fratricellorum. 23. Contra imprimentes libros absque
 licentia Superiorum. 24. Contra edentes glossas in Triden-
 tinum, vel in Clement. *Exist.* 25. Contra asserentes non esse
 necessariam Confessionem ante Eucharistiam. 26. Contra ri-
 ptores mulierum, & fautores. 27. Contra cogentes ad matri-
 monium. 28. Contra cogentes fœminas ingredi monasteria.
 29. Contra vexantes Sanctum Officium. 30. Contra pingentes,
 & decorantes Agnos Dei cereos.

*NB. Ha parsim sunt in Germania nota aut usurcepti
 partim nimis obscure proponuntur. V. Fill.*

CAPVT IX.

*Ex hisce excommunicationibus reseruatis, & non re-
 seruatis eas seligo, quae communi vsui
 esse possunt.*

§. 1. 74. **N**E excommunicationum mole memoria grauetur, opi-
 Excom-
 unica-
 tiones
 sunt
 frequen-
 tiores ad
 vsum ex
 reserua-
 tis.

repretium est, eas solummodo ad epitogam reuocari,
 qua communi vsui adhaerescunt. Igitur ex reseruatis quanam
 sunt praecipua quoad vsum? Ex septuaginta duabus solummo-
 do septem adnotandas duxi. Prima est contra percussores
 Clericorum, mandantes, &c. Si quis suadente 17. q. 4. Secunda
 contra violantes interdictum Sedis Apostolicæ. Extrau. *Epis.*
 Dominici, *de pœn. & remis.* Tertia contra Simoniacos in ordi-
 ne, vel Beneficio, & Simoniacos confidentiales. Extrau. *cum*
detestabile, de Simon. Quarta contra committentes duellum,
 consultores, fautores, &c. diffidentes, &c. Pius IV. n. 25. Greg.
 XIII. & Clem. VIII. Quinta contra dantes, vel accipientes pro
 gratia, vel iustitia apud Sedem Apostolicam. Gregor. XIII.
 Sexta contra mulieres ingredienti monasteria Monialium,
 vel Monachorum. Gregor. XIII. Septima contra extrahentes
 victualia, vt frumentum, bladum, legumina, & oleum. Paul. V.
 inter grauissimas.

munera

*ex statu
 ecclie*

§. 2. 75. Ex non reseruatis autem quanam praecipua quoad vsum
 Ex non
 reserua-
 tis.

collegisti? Ex septuaginta tribus quatuordecim selegi. Prima
 quidem est contra occupantes bona Ecclesiarum vacantium.
 c. generali, *de elect. n. 6.* Secunda contra compellentes perso-
 nas Ecclesiasticas, vt laici bona Ecclesiastica submittant.
 c. 2. *de reb. Eccl. non alien. in 6.* Tertia contra sepelientes hæ-
 reticos, excommunicatos, interdictos in loco sacro. cap. 2. *de*
heret. in 6. Clem. I. *de sepult.* Quarta aduersum contrahen-
 tes in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus, vel persona
 sacra

tymp patronis

facra, aut religiosa. Clem. 1. de consang. Quinta contra impedi-
 dentes visitatores Monialium, si admoniti non desistant.
 Clem. attendentes, de statu Monial. Sexta contra imprimentes,
 mandantes imprimi, vendentes libros sine approbatione Su-
 periorum. Leo X. Bull. 10. Septima contra raptos mulie-
 rum, & contra præbentes illis auxilium. Trid. sess. 24. cap. 6.
 Octava cogentes mulieres ingredi in monasteria, vel impe-
 dientes earum ingressum, vel ne liberè contrahant matrimo-
 nia. Trid. sess. 24. c. 9. Noua contra procurantes abortum fœ-
 tus animati. Sixtus V. in Bulla effranatum. Decima pro Eccle-
 siasticis contra alienantes bona Ecclesiastica, vel vltra trien-
 nium hypothecantes. Extrau. ambitiosa, de reb. Eccles. non
 alien. Vndecima pro eisdem contra audientes medicinam,
 aut leges si sint Sacerdotes, vel habentes personatum. cap.
 super specula, ne Clerici, &c. Duodecima pro personis publi-
 cis contra facientes statuta aduersum libertatem Ecclesia-
 sticam. cap. nonerit, de sentent. excomm. Decima tertia pro eis-
 dem contra non adiuuantes Episcopos in clausura Monia-
 lum. Trident. sess. 25. cap. 5. de Regul. Decima quarta pro eis-
 dem, contra Doctores, & Professores cuiuscunque facultatis
 non facientes professionem fidei in manibus Ordinarij.
 Pius IV. Bull. 112.

locantes

CAPVT X.

De excommunicatione reseruata contra Clericorum
 percussores.

76. **E**xpendamus vberius excommunicationem illam cap. si
 quis suadente, contra Clericorum percussores. Quidnam
 comprehendit? Tria præcipuè. Personas, quæ subijciuntur Ca-
 noni; personas quæ gaudent hoc priuilegio; & actiones, ob
 quas excommunicatio incurritur.

77. *Quænam persona Canonij subijciuntur?* Viri, fœminæ
 etiam impuræ, Superiores, inferiores, Clerici, & laici, Reli-
 giosi habentes dignitatem, & non habentes, Episcopi, & Car-
 dinales, dummodo hi omnes habeant rationis vsum, & pec-
 care mortaliter possint.

78. *Quænam persona hoc gaudent priuilegio?* Clerici, etiam
 habentes primam Tonsuram: etiam conjugati, modò de-
 ferant habitum, & alicui seruiant Ecclesiæ, & bigami non
 sint:

sint: etiamsi coniugati dimiserint habitum, modo postea illum resumant, & contraxerint cum virgine: etiam excommunicati, suspensi, interdicti, degradati tantum verbaliter etiam Monachi professi, & professa, Religiosi, & nouitii, etiam femina: frates Tertiarij gregatim viuentes, & habitum gestantes: sorores Tertiariae cum voto castitatis, etiamsi domi viuant: Eremitae subiecti alicui regulae, vel Superiori: equites Melitenses, & aliae Ecclesiasticae personae.

79. *Quanam sunt actiones, ob quas excommunicatio haec incurritur?* Aliae sunt principales, vt iniectio manus violentae in personam, etiam persequendo furiosè, ita vt cogant aliquod malum pati dummodo in custodia: vel iniectio manus violentae in res adhaerentes personae, detinendo violentè per vestes, vestes lacerando, fræno equum cohibendo, lacerando cingulum. Aliae sunt accessoriae, vt mandare, ratum habere nomine suo factum, consentire consulendo, auxilium & fauorem ferendo; non impediendo, cum ex iustitia, seu charitate absque proprio periculo teneatur; percutiendo Clericum spontè sese subiicientem correctioni, vel seipsum (scio duo haec magis propriè extensionem principalis actionis, quàm accessoria dici debere.) Admonuerim percussiois effectum sequendum esse, vt excommunicatio teneat; nec enim vnquam ob percussiois voluntatem, aut procurationem quis excommunicationis gladio percutitur.

80. *Quandònam ab huiusce excommunicationis inueni excusabimur?* Excusamur primò, ratione imperfectionis actus, v. g. si sit indeliberata percussio, & subita, & iocosa, casualis, in Clericum non formaliter, non animo iniuriandi, sed ipsum defendendi. Secundò, ratione ignorantiae probabilis, v. g. quia non cernat personam, quia de nocte percussus non cognoscat ex habitu, quia non gestat; putet esse laicum, etiamsi ferat habitum, idque rationabiliter. Tertio, ratione correctionis, & disciplinae, v. g. Praelati Clericos etiam torquere possunt; Magistri discipulos etiam per laicum corrigere; officiales in Ecclesia Clericos diuina officia turbantes; seniores in Ecclesia, etiamsi non habeant officium; domini seruos & familiam; parentes, & propinqui filios, & consanguineos. Quarto, ratione defensionis propriae vitae, vitae suorum, & vxoris, filij, parentum, familiae, rerum suarum. Quintò, ratione amissionis priuilegij, v. g. si sit Clericus degradatus realiter, bigamus in minoribus, scurra per annum, vel breuiori tempore ter monitus, & non desistens; exercens publicè

detinendo

verberati-
oni

publicè macellum, vel tabernarium, & ter monitus, &c. Incedens publicè in habitu laicali; ferens arma militaria, & ter monitus, & miscens se turpibus, & enormibus; repertus cum vxore, filia, matre, à marito, patre, filio, &c. requirens inhonestè mulierem, & eam tangens.

81. *Quisnam denique ab huiusmodi inflicta excommunicatione absoluit?* Absolutio Papæ reservata est, quando est percussio enormis, v. g. si membrum mutiletur, vel sanguis in magna copia effluerit, vel persona digna esset. Item quando est percussio mediocris, quæ cognoscitur quidem ex extremis (enormi scilicet & leui) hæc enim media est inter illas. Porro percussio leuis ab Episcopo proprio absoluitur. Est autem leuis illa, quæ licet in se peccatum mortale sit, comparatione tamen illarum leuis dicitur: v. g. quæ fit pugno, palma, &c. & vniuersaliter definienda est Episcopi, vel prudentis viri arbitrio.

82. *Excusantur ne ab eundo Romam aliqui cum percussio mediocris fuit, aut enormis aliquando?* Triplici quidem ex capite excusantur. Primò corporali impedimento, v. gr. in articulo mortis constituti, ratione inimicitiae grauis si percussit, pauperes, ægri, valetudinarij, debiles, senes, cæci, & claudi. Secundò Canonico impedimento, v. g. serui, & filij familias, exercentes munus publicum habentes iustam causam. Tertiò, iuris beneficio, v. g. mulieres, impuberes, officiales Principum arcentes turbam, ostiarij prætextu officij percutientes, Clerici simul viuentes, Regulares, nobiles & delicati viri.

CAPVT XI.

Praxis circa materiam de Excommunicatione ex Societatis IESV Doctoribus.

§. I.
De excommunicationis effe-

83. **E**X prædictis requiro: num celebrans possit pro excommunicatis secretò orare? Vt persona priuata potest, vel primò de in Momento, vel in aliis Missæ partibus; quia quamuis Sacerdos in Missa publicum ministerium exercent, non tamen definit esse persona priuata. At non posset pro excommunicato Missam offerre, vel illum in Canone, aut alia oratione nominare. *Filliucius tom. 1. tract. 12. c. 2. num. 51.* Porro *Gaspar Filliuc. Hurtado de Excomm. d. 3. diffic. 6. num. 16.* putat, posse offerri

excommu

496 *Moralis Theologiae Tract. IV. Censura,*
excommunicato totam celebrandi actionem quoad valorem
ipsi Sacerdoti correspondentem.

Suar. 84. *Per contritionem iustificatur excommunicatus: potest
ne Ecclesia frui suffragiis ante absolutionem?* Negat Suarius
de cens. d. 9. sect. 3. num. 2. quia excommunicatio non tollitur
per solam exteriorem poenitentiam: alioqui non esset postea
opus absolutione.

Vasq. 85. *An possit pro excommunicato contrito Missa sacrificium
offerri?* Negat Vasquez *de excomm. dub. II. num. 73.* quia ex-
communicatio iusta hominem efficit talis effectus incapaci-
tatem, & per solam iustificationem internam non auferuntur.
Quae quidem de excommunicatis non toleratis dicta existi-
ma, nam pro toleratis licet publicè orare, & sacrificia of-
ferre.

Hurtad. 86. *Debent ne specialiter applicari sacrificia, & orationes
excommunicato tolerato, ut ei profint?* Ita planè, nec profunt
ipsi nisi applicentur; quia Ecclesia, cui se minister intendit
conformare, eum excludit. Hurtado *Complutens. de excomm.*
d. 3. diff. 4. num. 12.

Rayn. 87. *Potest ne excommunicatus non toleratus audire concionem
in Ecclesia, ingredi templum & orare?* Concionem cum
aliis potest audire; orare autem separatim ab aliis, citra tem-
pus tamen Missarum, ac diuinorum officiorum; quia illud
non est communicare. Raynaudus *de monit. part. 2. cap. 2.*
num. 21.

Suar. 88. *In Ecclesiam excommunicatus intrat, dum Missa cele-
bratur, ut sacrificio intersit: quidnam gerendum?* Per admo-
nitionem expellendus; & si necesse fuerit, per coactionem.
Hac non sufficiunt. Si ergo Missa ad consecrationem deducta
non est, sacerdos debet Missam omittere. Secus si peracta est
consecratio. *Non est consecratio peracta, sed canon inceptus.*
Suarius *d. 12. sect. 1.* ait, vtrumque probabile, & quod sacri-
ficium possit omitti, & quod valeat peragi. Tutiùs Missa in-
tercideretur. Turrianus *d. 11. dub. 1. num. 2.*

Turr. 89. *Non adest qui possit Sacerdoti celebraturo ministrare
nisi excommunicatus: potest ne ministrare?* Si denunciatus
non est, potest. Suarius *d. 12. sect. 1.* Si denunciatus est, etiam
potest, si grauis vrget celebrandi necessitas. Turrianus *de ex-*
comm. lib. 2. d. 11. dub. 1. Ratio est, quia Ecclesia huiusmodi in
casu prohibitionem suspendere creditur.

Gord. 90. *Officium deiparae cum alio excommunicatus recito: de-
linquo ne?* Venialiter solummodo, auctore Gordano *tom. 2.*
lib. 7. quaest. 8. cap. 2. num. 23. quia communicatio est leuis.

Examen II. De Excommunicatione. 497

91. Scio excommunicatum recitantem horas Canonicas dicere non debere, Dominus vobiscum, sed, Domine exaudi orationem meam; quia illud verbum non est persona privata, sed totius Ecclesie: rogo igitur, quoniam reatu quis Dominus vobiscum pronuntiabit? Asserit Suarius d. 2. sect. 2. num. 13. si sit Sacerdos, vel Diaconus, fieri irregularem. Porro Gaspar Garrado d. 5. diff. 2. num. 3. nullum putat esse peccatum. Coninch. autem de sacr. d. 1. 4. dub. 7. num. 54. piaulum esse veniale existimat, irregularitatem autem, cuiuscunque ille sit ordinis, non incurri.

Hurtad.
Conin.

92. Ufusne aqua benedicta interdictus excommunicato? Asserit Suarius citat. sect. 3. quia ex illa Ecclesie oratione fidelibus prodest, quae intendit excommunicatos oratione privata. At Turrius lib. 2. d. 11. dub. 3. hanc sententiam docens magis probabilem, contrariam magis piam appellavit.

Suar.

Turr.

93. Potest ne excommunicatus occultus recipere Sacramenta extra necessitatem? Si urget necessitas, ad vitandum scilicet scandalum, periculum mortis, infamiae, &c. potest. Praepositus in 3. part. quaest. 2. dub. 7. num. 39.

S. 2.

De acti-
ua, ac
passiva

94. Extra necessitatem (aut ignorantiam iuris vel facti, quae plane excusat) scio illicitam esse perceptionem Sacramentorum excommunicato: rogo tamen, an sit valida? Ita quidem; quia excommunicatio non reddit subiectum incapax, sed solum ineptum. An valida Sacramentalis absolutio? Vasquez de excomm. dub. 4. num. 9. putat inualide excommunicationi etiam minori illigato impendi. At Suarius d. 10. sect. 7. n. 9. contrarium docet, quia excommunicatio non suspendit iurisdictionem Sacerdotis in excommunicatum; nec contrarium vlllo iure probari potest.

priva-
tione Sa-
cramen-
torum.
Præp.
Vasq.
Suar.

95. A mortalibus non solum illicite excommunicatus Sacerdos absoluit, sed etiam inualide: rogo, an à venialibus validè absoluit? Affirmat Vasquez in 3. part. tom. 4. quaest. 93. art. 1. dub. 6. num. 8. At Praepositus in 3. part. quaest. 2. dub. 8. quia ex probabiliori sententia iurisdictione in venialia Sacerdoti competit de iure Ecclesiastico, quae ab Ecclesia suspendi potest, & suspendit dum declarat excommunicatum.

Vasq.
Præp.

96. Consecrat ne validè, & applicat sacrificium? Ita quidem; quia id in persona Christi gerit, & dependeret ab ipso immediate, non ab Ecclesia. Coninch. d. 1. 4. dub. 5. num. 35.

Conin.

97. Potest nec inferre moribundo Sacramenta Baptismi, Pœnitentiae, & Eucharistiae: Baptismum, & Pœnitentiam, quia necessitate medijs sunt necessaria; Eucharistiam autem propter eius utilitatem, & praecepti divini obligationem: rogo autem,

an possit Extremam unctionem ministrare? Aliqui asserere posse, si aegrotus Poenitentiam, & Eucharistiam recipere non potest; quia hoc in casu necessarium est illi Extrema unctionis Sacramentum, ut fiat ex attrito continentis. At *Propositus in 3. part. quest. 2. dub. 6. num. 144.* docet posse, etiam moribundus fuerit confessus, & propterea hoc Sacramentum non sit simpliciter necessarium; quia necessarium est, ad resistendum diabolo, & ad venialium remissionem conducendum.

Prap.

98. *Potest ne Parochus denunciatus aliquando Matrimonio assistere?* Potest, quum moribundus ducit in uxorem concubinam, ad salutem ipsius, vel commodum temporale filiorum; praesertim quia Parochus non est verus minister huius Sacramenti, sed ipsi contrahentes. *Propositus in 3. part. quest. dub. 8. num. 51.*

Prap.

99. *Quid de tolerato?* Licite Sacramenta confert, quibus aut grauis necessitas, aut notabilis proximi utilitas postulat. Potest sacrum facere die festo, ut subditi postulantes praepropto satisfaciant. *Propositus num. 44.*

Prap.

§. 3.
De priuatione à communicatione fidelium.
Filliuc.

100. *Scio, contractus cum excommunicatis esse illicitos, sed tamen validos; quia in iuribus quamuis sit prohibitio, non tamen irritationis nisi in haeticis, & schismaticis: rogo tamen, an contractus excommunicati possint aliquo ex capite inualidari.* Possunt (auctore, *Filliucio tom. 1. tract. 12. cap. 9. num. 200.*) ex triplici. 1. Si ineantur virtute rescripti suppletis conditionem aliquam ad valorem eius requisitam; quia rescriptum impetratum ab excommunicata super alio, quam excommunicatione, & appellatione, est nullum. 2. Si ineantur ab eo, ut à persona publica ex vi potestatis, muneris, vel beneficii, quia iurisdictio ad contrahendum per excommunicationem suspenditur. 3. Si in contractu fiat promissio de alio contractu tempore excommunicationis faciendo; quia haec promissio est nulla, ut pote de re illicita.

Suar.

101. *Testatur ne valide, & instituitur haeres in testamentis.* Afferit *Suarus de cens. d. 15. sect. 9.* quia sicut excommunicatione praeter casum specialem haeresis non priuat rerum dominium, ita nec potestate acquirendi alias. Addit *Filliucius tom. 1. tract. 12. cap. 8. num. 207.* excommunicatum, non denunciatum, quamuis illicite testetur, tamen alios ipsi testanti licite adesse Notarios, testes, &c.

Filliuc.

Less.

102. *Potest ne petere excommunicatus, vicandus à suo debitore creditum?* Potest; quia debitor nullo iure diuino, nec humano à soluendo debito excommunicatis liberatur. *Lessius lib. 2. cap. 16. dub. 9. num. 79.*

Examen II. De Excommunicatione. 499

103. Priuat, fateor, excommunicatio à communione in eadem domo, & mensa: rogo tamen, an prohibeatur quando casu, & materialiter accidit, ut excommunicatus & non excommunicatus in eodem hospitio pernolent, eodem lecto recipiendi? Non prohiberi Gaspar Hurtado d. 9. diff. 1. num. 6. docet. Auila p. 2. Hurt. cap. 6. d. 9. dub. 7. posse accumbere in mensa mediocris longitudo existimat; quando non est communicatio in cibo & potu, sed diuersam quilibet cœnam instituit.

104. Scio prohibitum, excommunicatum salutare verbis: rogo, an liceat alio signo, v. g. aperiendo caput? Negat Turrianus lib. 2. d. 13. dub. 1. Affirmat Vasquez de excom. dub. 8. n. 5.

105. An liceat resalutare? Negat Hurtado num. 4. At Henriquez comp. casuum mor. cap. 20. num. 20. affirmat, imò & per epistolam respondere posse; quia hoc non est salutare illum, nec ad eum scribere; sed soluere de vrbantate debitum, quod nullo iure prohibetur.

106. Scio, excommunicato denunciato interdictam communionem tam in diuinis, quàm in humanis; non autem tolerato: rogo autem, an liceat prouocare, & inuitare eum ad huiusmodi communionem? Auila part. 2. cap. 6. d. 8. dub. 1. concl. 13. docet non licere. At Hurtado d. 2. diff. 4. num. 13. licere putat; quia Bulla absolutè, & absque vlla restrictione loquuta: Nemo praetextu censura abstinere teneatur, &c.

107. Erro ut teneamur excommunicatum vitare, sententia publica requiritur: rogo tamen, an sufficiat sententia declaratoria criminis, cui certum est, annexam esse excommunicationem? Negat Conin. de sacr. d. 14. dub. 2. n. 10. quia in Extrauag. dicitur, neminem teneri vitare excommunicatum, nisi censura contra personam expressè fuerit denunciata. At quando quis de crimine damnatur, implicite censura solummodo innuitur. Vnde Sanchez summ. tom. 1. lib. 2. c. 9. n. 4. docet, posse nos conuersari cum eo, in quem lata est sententia declarans esse Hereticum, si expressè non declarat esse excommunicatum. Scio Henriq. lib. 13. c. 5. n. 4. contrarium asseruisse.

108. Denunciatur Petrus Burgis, occultum est eius crimen Vallisoleti, vbi commoratur in presenti: teneor ne inibi eum vitare? Afferit Henriquez lib. 13. cap. 24. n. 1. in occulto vitandum, non in publico; quia c. cum non ab homine, de sent. excom. dicitur excommunicatos publicos publicè, occultos occultè vitandos esse. Hæreo Præposito in 3. part. q. 2. dub. 16. n. 114. Præp. docenti excommunicatum vbi denunciatus non est, nec in publico, nec in occulto esse vitandum.

109. Scio, uxorem posse communicare cum viro excommunicato

cato in omnibus ad matrimonium pertinentibus: rogo, an possint, si matrimonium non fuerit consummatum? Ita planè; quia nuptias non concubitus efficit, sed consensus, *l. nuptias, ff. de reg. iuris. Solum sponsalia contracta sunt.* Communicare non potest, *Sanctio tom. 1. de Matr. lib. 9. d. 14. num. 8. Est ne ad ipsos casus, in quo non posset uxor cum viro communicare? Ita quidem, cum excommunicatio lata est causa matrimonij illegitimè contracti, aut coniuges essent diuortio separari: possent tamen, manente excommunicatione, reconciliari; & cohabitare. Num potest communicare in his ob quæ uir excommunicationem incurrit? Non; quia communicare in crimine nulli licet, *c. inter alia, de sent. excom.* Rogo, an eadem ratio præsumatur cum uxore excommunicata? In iure solùm excipitur uxor quia frequentius uiri, quàm fœminæ incurrunt in excommunicationem. At extendi debet ad maritum, quia eadem esse debet utriusque conditio: & in lege præsertim gratiosus casus similes censentur includi. Idem dicendum, quando uterque coniux excommunicatus esset. *Layman. lib. 2. tract. 1. p. 2. c. 2. n. 16.**

Sanch.

Laym.

Sanch.

Turr.

Gord.

Conin.

110. Peccat ne contrahens cum excommunicato, qui nullus non sit? Nullam culpam committere *Sanchez, tom. 2. de Matr. lib. 7. d. 11. n. 8.* docuit.

111. Filium, etiam si emancipatus sit posse excommunicato parente communicare scio: an possit illegitimus, & adoptiuus? Negat. *Turrianus, Hurado* asserit.

112. Quid de aliis propinquis, & familiaribus? Possunt nepotes cum auo, abauo, &c. nurus, gener, priuignus, & priuigna quia hi omnes ratione propinquitatis, & affinitatis loco filiorum reputantur. Idem pupillus cum tutore. *An hæc omnia intelligenda, quando manent in eadem domo, & sub cura seruorum correlatiuorum? Docet Gordon, tom. 2. lib. 7. quæst. 10. c. 6. n. 76.* etiam extra conuictum & cohabitationem, etiam aliquam communicationem inter illos licitâ esse quam scilicet gradus affinitatis, & naturale vinculû morali modo requirit.

113. An uxor, filius, seruus, & qualibet persona subiecta possint cum suis superioribus excommunicatis etiam in diuinis communicare? Possunt; quia ex officio communicare tenebantur ante excommunicationem, & per hanc ea obligatio non tollitur, *ex c. inter alia, de sent. excom.* Vnde uxor, liber, famulus possunt maritum, patrem, dominum euntem ad sacrum comitari. *Coninch de sacr. d. 14. dub. 12. num. 130.*

114. Quodnam peccatum est, extra casus licitos, cum excommunicato denunciato communicare? In diuinis mortales ex suo genere

genere, ex paritate materiae veniale. v.g. si quis cum excommunicato initium Missae vsque ad Euangelium audiret. *Auil. Conin.*
 §. 2. c. 6. d. 8. dub. 3. Contestatur *Conin. d. 14. dub. 14. n. 146.* adhibens exemplum de excommunicato, qui transiens per templum ibi attentus haereret, donec vnus Psalmus breuis cantaretur. At communicare in humanis, & ciuilibus ex suo genere veniale est peccatum, cui annexa excommunicatio minor est. Potest fieri mortale ob scandalum, aut conceptum.

115. An stante prohibitione speciali, sit mortale communicare in ciuilibus & humanis? Negat *Hurtado de Mendoza 2. 2. vol. 1. d. 76. sect. 2. §. 45.* docens lauari interdum cum Iudaeo (de quo specialis prohibitio) in balneo, nonnunquam excipere, aut excipi conuiuio, & alia id genus rarius effecta, esse peccata venialia ob materiae leuitatem. At *Coninch n. 149.* existimat semper esse veniale, etiam si frequentissima comunicatio sit. *Médoz. Conin.*

116. Reddit excommunicatio hominem inhabilem ad beneficia obtinenda, ad exercendos iurisdictionis actus, ad publica munia quadam obeunda: potest ne quilibet talis iudicis iudicium declinare, opponendo excommunicationem? Potest, & si ipse tunc excommunicet, erit nulla excommunicatio; quia subditus non erit contumaciae reus non obediendo. *Præposit. in 3. d. 2. dub. 12. n. 78. & 79* addens excommunicatum denunciatum electum in iudicem in loco, vbi ignoratur, validè actus iudiciales in fauorem publicum exercere. *§. 4. De aliis propriis excommunicationis effectibus. Præp.*

117. Peccat ne mortalter iudex ipse excommunicatus iudicium exercens? Affirmat *Coninch n. 148.* quia huiusmodi actus est valde honorificus excommunicato, eumque efficit superiorem aliis fidelibus, à quibus vt membrum putridum est aliàs abscisus. Alij venialiter solummodo delinquere affirmat. *Conin.*

118. Potest ne excommunicatus esse Tabellio? Affirmat *Hurtad. Hurtad. d. 8. diff. 5. n. 8.* acta quaecumque eius esse inualida, licet sit toleratus; quia quæ ab excommunicatis dicuntur vel conficiuntur, à nemine sunt credenda, ex *Nullus 3. q. 4. Quid si partis conueniant ad petendum instrumentum à Tabellione excommunicato? Docet Suarius d. 16. sect. 5. n. 5.* Tabellionem toleratam si ab aliis requiratur, validè, ac etiam licitè instrumenta gerere; quia alij possunt cum ipso agere; & consequenter ipse cum aliis; si autem denunciatus sit, peccare; instrumentum autem in foro externo irritum, in interno valere. *Suar. Præp. iud. 13. n. 9* rationem reddidit; quia textus in contractum allati, asserunt Tabellionem excommunicatum non debere admitti: non tamen sufficienter declarant, si admitatur, inualida fore instrumenta. *Præp.*

- Henric.** 119. *Potest ne testis munus obire?* Putat *Henricus lib. 13. cap. 7. num. 5.* etiam non tolerati validum esse testimonium, quia nullo iure irritatur: tolerati verò etiam licitum. *Subscribit Præpositus n. 90.*
- Præp.** 120. *Delinquit ne excommunicatus non toleratus testimonium ferens in iudicio?* Tantum venialiter; quia est tantum communicatio humana. *Filliucius tom. 2. tract. 12. c. 7. n. 11.*
- Filliuc.** 121. *Potest esse Aduocatus, Procurator, Tutor, Affer in iudicio?* Non potest Aduocati munus gerere non toleratus; autem admittatur à iudice, patrocinia valida sunt; quia nulli irritantur. Toleratus si à fidelibus inducatur, non solum validè, sed licitè admittitur. Procurator esse non potest, sed si admittatur, eius acta valida erunt, quandiu à iudice non appelleretur: etiam si post excommunicationem incursum eligatur. *Præpositus num. 91.* Idem de tutore asseruerim. Non potest esse actor in iudicio. At affirmat *Turrianus lib. 2. d. 12. dub. 3.* ius suum sine vi, & fraude in iudicio petentem non peccare mortaliter ex obiecto, donec per exceptionem, eas per officium iudicis repellatur.
122. *Tenetur ne iudex (publicum licet) excommunicatum toleratum rejicere à causa actione?* Potest quidem, sed non tenetur nisi ad petitionem partis sufficienter probantis excommunicationem; quia non tenetur eum vitare. *Hurtado d. 8. diffi. 3. n. 3.*
- Hurt.**
- Auila.** 123. *Potest ne per se ipsum in iudicio respondere?* *Auila p. 2. cap. 6. d. 2. dub. 2.* ait non posse, sed cogendum per procuratorem respondere; quia id significatur *in cap. intelleximus, de iudi.* Afferit autem *Præpositus* posse per se ipsum; quia excommunicato non videtur negandum, quo d. cuilibet reo ex iure conceditur. Sic illa *in 3. p. 9. 2. dub. 13. n. 87.*
- S. 5.** 124. *Excommunicatio nulla aut iniusta, nullum habet effectum; quia quod nulliter, aut iniuste factum est, non censetur factum, Clem. Pastoralis, & alibi: rogo autem, num excommunicatus nulliter, teneatur à communione fidelium abstinere, & Afferit Turrianus de cens. lib. 2. d. 20. dub. 1.* abstinendum ei propter scandalum à communione Sacramentorum in publico donec nullitas agnoscat. *Quò nam modo nullitas haec agnoscenda est? Vsq. apud Turrian. citat.* putat sufficere, nullitatem à sapientibus dignosci: sed vulgo esse hoc sapientum iudicium manifestandum, vt quis contra excommunicationem operetur. Quid si antequam nullitas publicetur, quis se publicè diuinis ingerat: Peccabit, nullam tamen iuris poenam incurret. *Turrianus.*
- Turr.**

125. An iniuste excommunicatus publicas fidelium orationes participet? Minimè; quia cum iudex procedit iuxta allegata & probata, eius sententia habet vim saltem in actionibus externis; non tamen orationibus generalibus priuatur, à quibus excommunicari excluduntur; quia non est credendum Ecclesiam hoc velle.

126. Tenetur ne iudici obedire? In publico tenetur, in occulto non; quia innocens. *Suarez de censur. disp. 4. sect. 7. Suar. num. 14.*

127. Incurrit ne irregularitatem in publico celebrans? Putat *Vasquez excomm. dub. 21. num. 13.* incurrere; quia violat præceptum, cui in publico tenetur obedire. At *Suar. num. 2.* contrarium docet; quia hic re vera excommunicatus non est, & hic non est perfectus inobedientiæ actus. Admitto tamen quod *Turrianus* aduertit, hunc vt violatorem censuræ puniendum, & habendum irregularem.

Vasq.
Suar.

Turr.

128. Communicans ne cum huiusmodi iniuste, aut inualide excommunicato incurret minorem excommunicationem? Afferit *Præpositus* non incurrere; sed limitat *Vasquez* apud *Turrianum*, quando communicatio fieret in occulto, secus autem in publico. *Gordonus tom. 1. lib. 7. quæst. 6. cap. 3. num. 11. Gord. legendus.*

Præp.
Vasq.

Gord.

129. Excommunicantur Clerici, & Religiosi incumbentes studio legum, aut Medicinæ in scholis publicis: rogo, an illigenter excommunicatione habentes in domibus priuatim Magistrum, qui eos hæc facultates edoceat? Afferit *Suar. de excomm. censur. disp. 23. sect. 3. num. 19.* sed alij probabiliter abnegarunt.

§. 6.

De ali-

quibus

Magi-

quibus

abne-

munica-

tionibus

130. In c. inhibemus, de hæret. in 6. decernitur ferenda in partibus fidei: quosnam comprehendit? Omnes illos, qui nec Clerici sunt, nec Religiosi, secundum *Sanctium sum. tom. 1. lib. 2. c. 6.* *Sanch. Et Hurtado de Mendoza tom. 1. d. 74. sect. 3. §. 24.* etiam comprehenduntur Religiosi conuersi, vel donati.

§. 7.

De ex-

commu-

nicatio-

ne va-

ria.

131. Quanam communicatiōe priuat Ecclesia excommunicatum? an merè interna? Minimè merè interna priuat, quæ est per fidem ac charitatem: *Laymanus.* Ecclesia igitur per excommunicationem, vt vidimus, priuat hominem communibus suffragiis, vsu Sacramentorum, & fidelium conuictu.

Laym.

132. Afferuisti excommunicatum licitè non suscipere Sacramenta, validè tamen suscipere, præter poenitentiam: rogo, si bona fide peccatorum Confessionem instituat, videlicet in

Laym. casu necessitatis, aut probabilis ignorantiae, obstat ne, quominus verè à peccatis absoluat? Non obstat ex Laymani placito. Sed tamen remanet excommunicatio, si Superiori est reſer- uata, vel Confessarius errans prius à peccatis, quàm à censura absoluat.

Laym. 133. Peccat ne excommunicatus, qui in Paschate non se disponit ad Sacramenta percipienda? Contra Ecclesiae præceptum delinquit, si per ipsum stat, quominus absoluat. Et eodem Laymano accipi.

Conin. 134. Percussus quis excommunicatione reſeruata, bonis sine peccata non reſeruata cum reſeruatīs conſtitetur: an validè absoluat? Affirmat Coninch; quia excommunicatio non irritat absolutionem, nisi excommunicatus sciens vellet Sacramentum suscipere. Quid si Confessarius sciens peccata habere annexam excommunicationem, ex malitia absoluat? Non licite quidem, sed validè absolvere Coninch. affirmat.

Laym. 135. Excommunicatus à contumacia recessit, & per ipsum non stat quominus absoluat: fructus ne interim Beneficij percipit? Percipere cum Laymano sentio, licet officium non præstet; quia non potest: sicuti beneficiarius infirmus percipit fructus, esto culpâ suâ causam præbuerit infirmitati.

Laym. 136. Excommunicatus toleratis negari ne debet sepultura Ecclesiastica? Præcipuè ob censuram haud negandam docet Laymanus. Sin verò constet, vel præsumi possit eos, in peccato mortali decessisse, v.g. in hæresi, sepeliri in loco sacro non debent; si tamen sepeliantur, locus sacer non violatur.

Suar. 137. Dixisti excommunicatum mortaliter peccare contra annuam Confessionis, & Eucharistia recipiendæ Ecclesiasticum præceptum, si negligens sit in absolutione procuranda: delinquit ne etiam grauitè sacrum non audiendo. Non; quia (vt Suarius ait) illud præceptum non est tam æqualis ponderis, vt obliget ad tam remotam dispositionem vt præceptum Confessionis & Communionis annuæ obligat.

Henriq. 138. Est ne valida acceptatio Beneficij facta ab excommunicato? Validam iudicat Henriquez si tempore electionis, & collationis non erat excommunicatus; quia iura solum electionem, & collationem irritant, quæ non sunt in odiosa materia amplianda. Quid si tempore electionis, & præsentationis erat excommunicatus, sed ante acceptationem est absoluitus? Non est ita certum, sed cum Henriquez affirmarim validam electionem.

139. Si Confessarius absoluendî facultate præditus, oblitus sit aliquem ab excommunicatione, aliâve censura absolueret potest

Examen II. De Excommunicatione. 505

Potest ne absenti absolutionem dare? Affirmo cum Layman Laym.
posse, si hominem non valet adire; quia non eadem ratio
de Sacramentali absolutione ob proximam actualem doloris
materiam.

140. Potest ne absolutio ab excommunicatione dari etiam
inuito, & nondum emendato? Saltem validè dari posse cum
Laym. iudico, nisi qui absolutioni reluctatur, persistat in cri-
mine, cui excommunicatio ipso iure continuo annexa est. Laym.

141. Dixisti foemnam cogentes ad Religionem, aut eam à
Religione retrahente excommunicatione vulnerari: quidnam
est cogere? Idem est ac per vim, & metum grauem iniuste in-
ducere. Quare qui metu leui coëgit, excommunicationem
non incurrit, neque qui iuste incussit merum, aut precibus
importunis; aut incussit merum priuationis alicuius boni, ad
quod foemina aliàs ius non habebat. Layman. Laym.

142. Cogens foeminam ad ingrediendum Religionem, vel
ad professionem emittendam; incurrit ne statim post coactionem
adhibitam excommunicationem? Non incurrere cum Laymano Laym.
censeo, sed post vim coactiuam requiri actualem ingressum,
aut professionis emissionem.

143. Reges ne, & Imperatores ligantur excommunicatione
foeminam ad Religionis ingressum cogendo, aut aliquam actio-
nem veteram præstando, v. g. consilium, auxilium, vel fauorem
coactiuam præbendo? Iuxta probabilem nonnullorum senten-
tiam minimè; quia quando Summus Pontifex hos ligare in-
tendit, solet exprimere. Incurrit ne excommunicationem illam
virum ad Religionem cogens? Minimè; quia Tridentinum so-
lum de cogentibus foeminas loquitur.

144. Paruitas ne materia excusat ab excommunicatione?
Excusat, v. g. si quis transiens Monialem alloquatur. Sicut ex-
cusat à reſeruacione casus, si quid exiguum furatus sim in
Ecclesia; excommunicatio etenim maior in mortalem cul-
pam contorquetur.

145. Quis fuit Bullæ vigore ab excommunicatione sine par-
tis satisfactione absolutus: est ne absolutio valida? Ita planè, sed
teneatur postmodum satisfacere. Non potest in totum. Satisfa-
ciat in partem. Non potest satisfacere ante absolutionem, vel
post illam sine graui vel fama, vel honorum iactura. Potest lici-
tè absolui, modò creditor æquale malum non patiatur. Sic
Henriquez. Addo ex eodem in his, & eiusmodi casibus, in Henriq.
quibus non potest pœnitens satisfacere, non sufficere, vt det
cautionem iuratoriã, sed debere dare pignoratitiã, si pos-
sit, vel saltem fideiussoriam.

Suar. 146. *Iam scio excommunicatum esse Beneficij incapacem, an sit capax Pensionis? Cum Suario & Vasquez aliquando negabam omnino eum capacem. At nunc cum Auila capacem Pensionis, quæcunque illa sit, probabiliter affirmo, validumque consignationem excommunicato factam.*

Vasq. 147. *Incidit Beneficiarius in excommunicationem: non ante sententiam fructibus Beneficij priuetur? Minimè, & consequenter nihil tenetur restituere, quæcunque sit Beneficium, modò opera, seu officia, & onera Beneficij exequantur, uti Vasquez aduertit.*

Auila. 148. *Quis ob legitimum impedimentum (unde cunque illud oriatur) non potest pro absolutione ab excommunicatione nisi per procuratorem, seu epistolam Pontificem adire: potest ne ab Episcopo absolui? Potest, imò neque tunc est necessarium recurrere ad Legatum, vel Nuncium Papæ. Quia (uti Auila adnotat) sublata per iustum impedimentum reſeruatione Episcopus uti proprius pastor absoluit.*

Conin. 149. *Est ne probabile ministrantem Sacramenta Baptismi, Pœnitentia, &c. cum Minori excommunicatione nec venialiter peccare? Licet Coninch. affirmet venialiter delinquere, cum Henriq. & Filliucio contrarium posse aliquo in casu defendi assero: v.g. Si repenti accedat baptizandus, aut pœnitens, nec possit Sacerdos sine scandalo recedere.*

De Percussione Clerici. §. 8. 150. *Num teneamur vitare semper publicè & notoriè Clerici percussorem? Non tenemur, nisi percussio sit eiusmodi, ut nullo modo celari, & excusari possit, quod vix potest constare ante iudicis sententiam. Nam (uti Laymanus adnotat) constare debet, quod percussio Clerici notoriè facta sit, atque ita malitiosè, ut nulla probabili ratione à peccato mortali, & annexa censura Canonis excusari queat.*

Suar. 151. *Percutiens Clericum, qui non habet Beneficium, neque Concilij Tridentini requisita, incurrit ne in excommunicationem? Non incurrit Suarius docet; sed cum Molina incurrit affirmo; quia hic Clericus amittit priuilegium fori, non autem Canonis.*

Suar. 152. *Seipsum Clericus voluntariè percutit: incurrit ne Canonis excommunicationem? Incurrere censeo cum Suario; sed cum Turriano probabile affirmo non incurrit; quia Canon ille si quis suadente, videtur de persona distincta loqui.*

Turr. 153. *An possit, qui Clericum percussit, vel Monachum, satisfaciendo percusso ab excommunicatione absolui? Possit asseruerim; nam licet alij probabiliter sentiant, totam Ecclesiam, vel Monasterium, accipientem iniuriam accepturam*

ram etiam Specialem satisfactionem, iudico tamen satisfaciendo percussio cenferi percussorem parti satisfecisse; quia (vt *Auila* ait) eis est condonare, quem præcipuò tangit iniuria. 1854
Auil.

154. Dixisti, Episcopum ab excommunicatione absoluerè, quando percussio enormis, aut mediocris non est: rogo specialius aperias, quandoenam enormis, aut mediocris sit censenda percussio? Etiam si facta sit in loco publico, non propterea continuò censenda enormis, aut mediocris; sed ex *Reginaldi* sententia duo debent concurrere, cum vt notabilis sit iniuria, tum vt considerabile pariat scandalum. Regin.

155. Num impubes & pueri possint ab huiusmodi excommunicatione excusari? Possunt sæpe; quia illorum percussio regulariter non reputatur grauiter iniuriosa.

156. Incurrit ne excommunicationem percutiens Militem Religiosum *S. Ioannis, Alcantara, Calatraua, &c.* Incurrit etiam si nouitius sit; quia hi gaudent Canonis priuilegio.

157. Percutit quis Clericum carentem requiritis à Tridentino pro priuilegio fori gaudendo incurrit ne? Probabile putat *Suar.* *Suar.* d. 21. sect. 1. n. 11. non incurrere; quia facilius amittitur priuilegium Canonis, quàm fori; cum hoc à iure diuino, illud autem ab humano procedat.

158. An incurrat Clericus se ipsum percutiens? Non; quia Canon manifestè loquitur de percutiente personaliter distincto: & in odiosis non fit extensio. At *Molina de Iust.* *Molin.* tom. 4. tract. 3. d. 51. contrarium asseruit, cum propter iniuriam, quæ statui Clericali infertur; tum quia plus homicida est, qui se ipsum quàm qui alium necat, *Can. si non licet.* 23. 7. 5.

159. Plures quis Clericos vno ictu percutit: an plurimum excommunicationum reus? Vnus tantum. Si autem plures successiue percutiat? Plures incurrit; quia illæ percussiones licet vnico, & continuato tempore mensurentur, sunt tamen plures ratione obiecti, & termini ad quem.

160. Percutit quis Religiosum tonsura initiatum, scio ex multorum sententia duplici excommunicatione illigari; quia violat reuerentiam duplici ex capite illi debitam, Clericatus & Monachatus: rogo autem, si percutias Clericum ad plures Ordines promotum, incurres ne plures censuras? Non; quia omnes Ordines, vt spectantes ad vnum statum Clericalem, vnâ exigunt reuerentiam. *Suar.* *Suar.* de censur. d. 5. sect. 3. n. 15.

161. Scio censuram hanc Papa reservatam, si sit enormis; si grauis, Episcopo; quandoenam enormis reputanda? Si est publica,

publica, notabilis, & magnum gignit scandalum. *Quando pu-
blica erit? Quando in oppido decem, aut duodecim: in magna
ciuitate pluribus fuerit manifesta. Auila pari. 2. c. p. 6. d. 1.
Hurtad. num. 4. Notat Hurtado d. 1. diffie. 3. n. 10. huiusmodi per-
cussorem vitari non debere, nisi certitudo moralis de delicti
notorietate adsit.*

Auila.
Hurtad.

EXAMEN III.

Circa materiam de Suspensionis Censura.

CAPVT PRIMVM.

*Suspensio quid, & quotuplex: eius species
principales.*

1. *Vidnam est Suspensio? Ecclesiastica censura, qua
Clericus vsu Officij, aut Beneficij Ecclesiastici
priuatur. Est enim Ecclesiastica poena, qua ita
quis ordinis actus exercere prohibetur, vt si
contra faciat, irregularitatem incurrat.*
2. *Quotuplex Suspensio? Quintuplex est 1. Si materiae ratio
habeatur, alia est ab officio, alia à Beneficio. 2. Si causa, ob
quam fertur, alia in vindictam criminis, alia fertur in conu-
maciam. 3. Si spectetur eius efficacia, alia suspendit in totum
ab Officio & Beneficio, alia in parte ab altero illorum; alia ab
Officio in totum, vel Beneficio, alia in parte tantum, vt ab
Officio Ordinis, non iurisdictionis. 4. Si consideretur eius
duratio, alia indefinita est, alia terminata, alia perpetua posi-
tiuè. 5. Si eius cessatio attendatur, alia solo temporis lapsu
cessat, alia per exercitium vel omissionem alicuius actionis,
vel omissionem eiusdem, alia per solam absolutionem.*
3. *Quid comprehendit suspensio lata simpliciter? Ab officio
& Beneficio suspensionem, nisi ex circumstantibus verbis ali-
qua restrictio colligatur.*
4. *Indica suspensionis, & depositionis differentiam? Suspen-
sio quidem iure ordinario remissibilis est, depositio mini-
mè. Suspensio si sit ab Officio, vel Beneficio nec munere
nec Beneficio priuat; at depositio ipso priuat munere, & Be-
neficio.*
5. *Ad suspensionis species principales explicandum ac-
cedat.*